

Věc C-584/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

21. září 2023

Předkládající soud:

Juzgado de lo Social n.º 3 de Barcelona (Španělsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

18. září 2023

Žalobkyně:

Asepeyo Mutua Colaboradora de la Seguridad Social n.º 151

KT

Žalovaní:

Instituto Nacional de la Seguridad Social (INSS)

Tesorería General de la Seguridad Social (TGSS)

Alcampo S. A., sucesora de Supermercados Sabeco, S. A.

Předmět původního řízení

Sociální zabezpečení – Pracovní úraz – Plný trvalý invalidní důchod z důvodu pracovního úrazu – Výpočet důchodu – Základ důchodu v případě zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé dítě – Zásada rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení – Nepřímá diskriminace na základě pohlaví

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu – Článek 267 SFEU – Slučitelnost některých vnitrostátních ustanovení v oblasti sociálního zabezpečení

s primárním unijním právem a se směrnicemi 79/7/EHS a 2006/54/ES – Nepřímá diskriminace na základě pohlaví

Předběžné otázky

- 1) Je španělské právní ustanovení týkající se výpočtu základu dávek trvalé invalidity z důvodu pracovního úrazu, které je obsaženo v článku 60 nařízení ze dne 22. června 1956, v rozporu s evropskou právní úpravou obsaženou v článku 4 směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení a v článku 5 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání (konsolidované znění), pokud by docházelo k nepřímé diskriminaci na základě pohlaví vzhledem k tomu, že jsou to především ženy, kdo využívá zkrácený pracovní úvazek za účelem péče o nezletilé děti, takže i dávka, která je jim přiznána, je výrazně nižší?
- 2) Jsou výše zmíněná španělská právní ustanovení v rozporu s článkem 8 Smlouvy o fungování Evropské unie, s články 21 a 23 Listiny základních práv Evropské unie, s článkem 4 směrnice 79/7/EHS a s článkem 5 směrnice 2006/54/ES a zavádějí nepřímou diskriminaci na základě pohlaví, s ohledem na to, že španělské právní ustanovení, které stanoví způsob výpočtu dávek trvalé invalidity z důvodu pracovního úrazu – čl. 60 odst. 2 nařízení ze dne 22. června 1956 – zohledňuje mzdu, která byla skutečně pobírána v okamžiku, kdy došlo k úrazu, a že v rámci španělského veřejného systému sociálního zabezpečení – čl. 237 odst. 3 obecného zákona o sociálním zabezpečení – se pro účely rodinných příspěvkových dávek stanoví, že první dva roky zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé dítě, které je stanoveno v čl. 37 odst. 6 zákoníku práce, se započítávají navýšené až do výše 100 %, a s ohledem na to, že podle statistických údajů představují 90 % osob žádajících o toto zkrácení ženy?

Uplatňované předpisy unijního práva

Smlouva o fungování Evropské unie, článek 8

Listina základních práv Evropské unie, články 21 a 23

Směrnice Rady 79/7/EHS ze dne 19. prosince 1978 o postupném zavedení zásady rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti sociálního zabezpečení, články 1, 3 a 4

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/54/ES ze dne 5. července 2006 o zavedení zásady rovných příležitostí a rovného zacházení pro muže a ženy v oblasti zaměstnání a povolání, články 1, 2, 5, 7 a 9

Rozsudek ze dne 16. července 2009, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462, body 58 až 62)

Rozsudek ze dne 18. září 2019, Ortiz Mesonero (C-366/18, EU:C:2019:757)

Uplatňované předpisy vnitrostátního práva

Decreto de 22 de junio de 1956 por el que se aprueba el texto refundido de la legislación de accidentes del trabajo y Reglamento para su aplicación (nařízení ze dne 22. června 1956, kterým se přijímá konsolidované znění právních předpisů v oblasti pracovních úrazů a příslušné prováděcí nařízení): článek 60 části nadepsané „Používání nařízení o pojištění pracovních úrazů“

Konsolidované znění Ley del Estatuto de los Trabajadores (zákoník práce) přijaté prostřednictvím Real Decreto Legislativo 2/2015 (královské legislativní nařízení č. 2/2015 ze dne 23. října 2015): čl. 37 odst. 6

Konsolidované znění Ley General de la Seguridad Social (obecný zákon o sociálním zabezpečení) přijaté prostřednictvím Real Decreto Legislativo 8/2015, (královské legislativní nařízení č. 8/2015) ze dne 30. října 2015: čl. 237 odst. 1 a 3 [ve znění platném předtím, než byl posledně jmenovaný odstavec změněn prostřednictvím Real Decreto-ley 2/2023 (královské nařízení s mocí zákona č. 2/2023)]

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Paní KT (dále jen „pracovnice“) poskytovala služby jako pokladní v podniku Supermercados Sabeco (dále jen „podnik“). V období od 2. ledna 2008 pracovala na základě čl. 37 odst. 6 konsolidovaného znění zákoníku práce v režimu pracovního úvazku zkráceného na 50 % běžného pracovního úvazku, aby mohla pečovat o své dítě mladší 12 let. Tento stav pracovního úvazku, zkráceného z důvodu péče o nezletilé dítě, skončil dne 6. října 2019.
- 2 Dne 13. dubna 2019 utrpěla pracovní úraz, a sice pád na pracovišti, který si zpočátku nevyžádal žádné lékařské ošetření, avšak v konečném důsledku vedl k dočasné pracovní neschopnosti, a to počínaje 29. říjnem 2019. Vzhledem ke komplikacím jejích zranění, které musely být řešeny chirurgickým zákrokem, přijal Instituto Nacional de la Seguridad Social (Národní institut sociálního zabezpečení, Španělsko) (INSS) dne 2. srpna 2021 rozhodnutí, v němž bylo prohlášeno, že pracovnice je z důvodu celkové trvalé invalidity neschopna vykonávat svou obvyklou práci a že má nárok na důchod ve výši 75 % základu, který se podle čl. 60 bodu 2 španělského nařízení ze dne 22. června 1956 počítá ze mzdy, kterou osoba, která utrpěla úraz, skutečně pobírala v okamžiku, kdy došlo k úrazu, a který činil 8 341,44 eura ročně. Předběžné stížnosti podané proti výše uvedenému rozhodnutí vzájemnou pojišťovnou Asepeyo Mutua Colaboradora de

la Seguridad Social n.º 151 (dále jen „vzájemná pojišťovna“) a pracovníci byly dne 10. února 2022 zamítnuty.

- 3 V tomto sporu byly podány dvě žaloby, jež předkládající soud spojil, a sice žaloba podaná vzájemnou pojišťovnou, jejímž prostřednictvím bylo napadeno rozhodnutí INSS, které je zmíněno v předchozím bodě, neboť se mělo za to, že zranění, jež pracovnice utrpěla, mají trvalé následky, které nevedou k invaliditě a potažmo ani ke stavu trvalé pracovní neschopnosti, a dále žaloba podaná pracovníci, jejíž pracovní poměr u podniku byl ukončen propuštěním dne 14. června 2019. Žaloby podané vzájemnou pojišťovnou se tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce netýká.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 4 Pracovnice ve své žalobě navrhuje, aby při určení základu důchodu přiznaného z důvodu úplné trvalé invalidity způsobené neschopností vykonávat její obvyklou práci v důsledku pracovního úrazu nebyla brána v úvahu skutečnost, že její pracovní úvazek byl zkrácen na 50 %, aby mohla pečovat o své dítě, tj. navrhuje, aby byla pro tyto účely započtena mzda ve výši 100 % a aby základ důchodu činil 1 353 eur měsíčně, tj. 16 236 eur ročně (namísto částky 8 341,44 eura ročně, kterou uvedl INSS ve svém rozhodnutí ze dne 2. srpna 2021). Pracovnice má za to, že pokud by byla započtena mzda, která byla snížena úměrně skutečně odpracované pracovní době, vedlo by to k nepřímé diskriminaci na základě pohlaví, neboť 90 % osob žádajících o zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé děti představují ženy. Tvrdí proto, že zdánlivě neutrální ustanovení – jímž se stanoví způsob výpočtu základu – poškozují ženy a ukládá jim konkrétní znevýhodnění v porovnání s muži, což je v rozporu se směrnicí 79/7.
- 5 INSS stojí za svým rozhodnutím ze dne 2. srpna 2021 a tvrdí, že základ důchodu pracovnice byl určen na základě údajů obsažených ve mzdovém výkazu, který vydal podnik a který potvrdila vzájemná pojišťovna.
- 6 INSS tvrdí, že pokud by k úrazu došlo během prvních dvou let zkrácení pracovního úvazku – nyní, kdy byl čl. 237 odst. 3 konsolidovaného znění obecného zákona o sociálním zabezpečení změněn královským nařízením s mocí zákona č. 2/2023, se jedná o období tří let –, pro účely výpočtu základu by byl brán v úvahu příspěvkový základ odpovídající 100 % částky, která by pracovníci náležela, pokud by byl její pracovní úvazek zachován bez výše uvedeného zkrácení, avšak vzhledem k tomu, že od začátku zkrácení pracovního úvazku uplynuly více než dva roky, příspěvkovým základem, který měl být považován za referenční, byl příspěvkový základ odpovídající skutečně odpracovanému, tudíž zkrácenému pracovnímu úvazku. Domnívá se proto, že bylo zcela oprávněné určit vyšší dávek z veřejného systému sociálního zabezpečení podle skutečného příspěvku, který odvedla osoba pracující na částečný úvazek, přičemž v případě zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé dítě nelze postupovat jinak, než jak vyplývá z bodů 58 a 59 rozsudku Soudního dvora ze dne 16. července

2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462). Má tudíž za to, že v této věci nelze použít unijní právo, a to ani primární (článek 8 SFEU a články 21 a 23 Listiny základních práv Evropské unie), ani sekundární (směrnice 79/7, směrnice 2010/18 nebo nyní platná směrnice 2019/1158).

- 7 Vzájemná pojišťovna, která byla rovněž žalována v řízení, v němž je pracovnice žalobkyní, zpochybňuje žalobu, kterou pracovnice podala, přičemž tvrdí, že základ byl vypočten podle skutečně pobírané mzdy na základě mzdového výkazu vydaného podnikem. Má za to, že odlišný režim nevychází z žádné podmínky či okolnosti, která by mohla způsobit diskriminaci nebo méně výhodné zacházení s pracujícími ženami.

Stručný popis odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 8 Podle předkládajícího soudu stanoví španělské právní ustanovení (čl. 60 bod 2 nařízení ze dne 22. června 1956), že základem pro výpočet dávek trvalé invalidity způsobené pracovním úrazem je mzda, kterou pracující osoba pobírala v okamžiku, kdy došlo k úrazu, neboť tento základ se počítá z příspěvkového základu za skutečně odpracovanou pracovní dobu. Znamená to, že pokud bylo uplatněno právo na zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé dítě, je nutné započítat mzdu, která odpovídá tomuto zkrácení, což v této věci znamená v případě pracovnice zkrácení o 50 %, jež má dopad i na základ.
- 9 Předkládající soud odkazuje na rozsudek Soudního dvora ze dne 16. července 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), přičemž uvádí zaprvé – zejména na základě bodů 60 až 62 tohoto rozsudku –, že směrnice 79/7 členským státům v žádném případě neukládá povinnost přiznávat konkrétní výhody v oblasti sociálního zabezpečení osobám, které vychovaly děti, a zadruhé, že v této věci není použitelná směrnice Rady 2010/18/EU ze dne 8. března 2010, kterou se provádí revidovaná rámcová dohoda o rodičovské dovolené uzavřená mezi organizacemi BUSINESSEUROPE, UEAPME, CEEP a EKOS a zrušuje se směrnice 96/34/ES. Kromě toho má výše uvedený soud za to, že se v této věci nejedná ani o změnu pracovní smlouvy na plný úvazek na pracovní smlouvu na částečný úvazek, takže nelze použít směrnici Rady 97/81/ES ze dne 15. prosince 1997 o Rámcové dohodě o částečném pracovním úvazku uzavřené mezi organizacemi UNICE, CEEP a EKOS.
- 10 Podle sdělení předkládajícího soudu však nebylo v rozsudku uvedeném v předchozím bodě zkoumáno, zda může španělské právní ustanovení, které je relevantní v oblasti sociálního zabezpečení, zavádět nepřímou diskriminaci na základě pohlaví, neboť v něm tato otázka nevyvstala. Analyzován nebyl ani statistický faktor zastoupení obou pohlaví v žádostech o zkrácení pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé děti.
- 11 Ze statistických údajů, jež poskytla Tesorería General de la Seguridad Social (Všeobecná finanční správa sociálního zabezpečení, Španělsko) (TGSS), vyplývá, že v období let 2020–2022 se v nepřetržitěm stavu zkráceného pracovního úvazku

nacházelo 224 513 osob, a to na základě čl. 37 odst. 6 konsolidovaného znění zákoníku práce. 22 110 (9,85 %) z nich byli muži a 202 403 (90,15 %) byly ženy. Podle předkládajícího soudu vyvstává otázka, zda ustanovení v oblasti sociálního zabezpečení, které je zdánlivě neutrální, avšak má negativní dopad na značný procentní podíl žen, neboť právo na zkrácení pracovního úvazku uplatňují většinou právě ženy, může zavádět nepřímou diskriminaci na základě pohlaví.

- 12 A dále předkládající soud uvádí, že v případech, kdy je fiktivně uznán příspěvkový základ odpovídající plnému úvazku (v okamžiku, kdy byla pracovníci přiznána trvalá invalidita, se jednalo o období prvních dvou let zkráceného pracovního úvazku z důvodu péče o nezletilé dítě, zatímco nyní, poté, co byl čl. 237 odst. 3 konsolidovaného znění obecného zákona o sociálním zabezpečení změněn královským nařízením č. 2/2023, je toto období tříleté), je náklad na rozdíl mezi důchodem vypočteným ze sníženého základu a důchodem vycházejícím z (fiktivního) základu vypočteného ve výši 100 % (tj. náklad, který nese přímo správní orgán v oblasti sociálního zabezpečení) podle zákona považován za veřejnou příspěvkovou dávku a nezatežuje ani podniky, ani spolupracující vzájemné pojišťovny. Ani toto hledisko nebylo v rozsudku Soudního dvora ze dne 16. července 2019, Gómez-Limón Sánchez-Camacho (C-537/07, EU:C:2009:462), zkoumáno.
- 13 Předkládající soud upozorňuje na to, že by tato dávka mohla být vyloučena z působnosti směrnice 79/7 (čl. 3 odst. 2) jakožto rodinná dávka. Domnívá se nicméně, že i kdyby se jednalo o rodinnou dávku, zásadní význam má riziko, které je předmětem zmíněné směrnice, a tím je pracovní úraz. Podle jeho názoru se proto jedná o veřejnou příspěvkovou dávku, která pokrývá riziko stanovené ve směrnici 79/7. Přestože je zdánlivě neutrální, neboť je určena všem osobám bez rozdílu pohlaví, statisticky vzato má ve skutečnosti výrazný negativní dopad na ženy: dávka je značně snížena – v projednávané věci o 50 % – v případě žen uplatňujících právo na zkrácení pracovního úvazku, kterým je přiznán trvalý invalidní důchod z důvodu pracovního úrazu.
- 14 Ze všech výše uvedených důvodů se předkládající soud domnívá, že pro vyřešení věci, o níž rozhoduje, je nezbytné podat tuto žádost o rozhodnutí o předběžné otázce.